

S'HA ACABAT LA HISTÒRIA!

Fa més de trenta anys que el polític nord-americà Francis Fukuyama va vaticinar la fi de la Història en un controvertit assaig. El títol d'aquest text, però, no fa referència, ni de lluny, al cèlebre debat. De fet, podríem substituir l'expressió "s'ha acabat la història!" per altres de connotacions semblants del tipus "s'ha acabat el bròquil!" o "ja n'hi ha prou d'aquest color!".

Només pretenc parlar d'un canvi d'etapa molt personal. S'ha acabat la història vol dir això, que passo pàgina de la recerca, de la divulgació històrica i de qualsevol col·laboració públic-privada que se'n derivi.

A més d'escriure diversos articles en revistes locals, el 1987 publicava el primer treball de recerca a la revista *Primera Edició* del Centre d'Estudis de la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer. Parlava de la revolució del sis d'octubre. Un any després, en el marc d'unes jornades d'estudi organitzades per l'Institut d'Estudis Penedesencs a Vilafranca del Penedès presentava la meua primera ponència sobre l'evolució històrica de l'economia vilanovina.

Han passat més de trenta-cinc anys i molts llibres de recerca, articles, conferències, presentacions, pròlegs... Acabo de fer els seixanta i crec convenient tancar etapa. De fet, la vaig tancar temps enrere presentant una darrera ponència, també a Vilafranca del Penedès. He tancat el cercle.

Sempre he estat procliu a obrir i tancar etapes, amb algunes excepcions no menors: no he deixat de viure a la meua ciutat en els darrers seixanta anys, i en fa quaranta que viatjo per la vida amb la mateixa companya, no gaire més temps del que duc servint lleialtat a la meua empresa.

En relació a altres aspectes vitals: aficions, associacionisme, esports, afinitats i activitats secundàries; he anat obrint i tancant etapes segons el moment. Tinc la sort de no haver acceptat mai la nostàlgia com a consellera.

Ara toca abandonar la recerca, la divulgació històrica i els seus serrells, especialment aquells que incorporen un polsim de projecció pública. No us

espanteu, no tinc previst de morir-me demà passat, cosa que sempre fa de mal dir i de pronosticar.

Joan Fuster deia “em vaig morir el 1982”, deu anys abans de la seva mort física, quan va renunciar a tenir veu pública, tot i que anava fent, portes endins. Com a idea em serveix, però aquí s’acaben les comparacions.

Ara podré dedicar la meva atenció a altres camps d’estudi que també m’apassionen i que he descuidat durant massa temps. Si bé sempre he renegat de la nostàlgia, convisc a temps complet amb la curiositat, responsable de totes i cadascuna de les meves dèries.

La curiositat em va conduir cap a la recerca històrica, de la mateixa manera que ho va fer cap a altres disciplines científiques, filosòfiques o literàries.

Sovint, tot sorgeix d’un primer interrogant que t’interpel·la. Son preguntes que arriben de la proximitat: el nom d’un carrer, un monument, una casa pairal, una fàbrica, un camí ... Si t’hi poses bé, sempre n’hi haurà alguna que t’arrossegarà cap a l’obstinació de remenar papers vells. Tinc ben present la primera pregunta que em va captivar: perquè Pirelli va triar Vilanova per establir la seva primera fàbrica fora de Itàlia?.

Després, la cascada ja no es va interrompre. Em bullien els interrogants al voltant de la història industrial i econòmica, però el diafragma d’interessos s’aniria obrint a mida que parava atenció en els detalls perifèrics. I més d’hora que tard, algú t’acaba penjant l’etiqueta d’historiador. Què hi farem!.

Vist en perspectiva, la passió no era la història, era Vilanova i la Geltrú. Sempre m’he centrat en la meva ciutat i el Penedès, sobretot perquè les obligacions familiars i laborals em dificultaven d’accedir a fonts d’arxiu més llunyanes. Quan ha calgut fer-ho –i ho he fet– m’ha tocat patir molt.

Sempre m’ha guiat la voluntat d’aprendre i d’entendre. Aquesta vocació m’ha permès de posar llum sobre episodis i personatges de la història que restaven a l’ombra. Vaig gaudir posant en valor les trajectòries desconegudes de vilanovins com Antoni Bonaventura Gassó, Cristòfol Juandó, o el perfil

d'enginyer de Francesc Macià o d'Albert Virella. O posar de relleu el món associatiu local resseguint la història de la Grècia Grogga, la Unió Vilanovina, l'Orfeó Vilanoví, el Círculo Villanovés, l'Associació d'Alumnes Obrers, o el Foment Vilanoví. I, sobretot, fent recerca al voltant de les qüestions que més m'apassionen: la Pirelli i la història i el patrimoni industrial. Sense abandonar allò que avui entenem com a memòria històrica.

Tot plegat m'ha ajudat, com deia, a il·luminar racons d'ombra del nostre passat i de la meva ignorància. Les darreres recerques m'ha permès d'aclarir que el Foment Vilanoví no era la continuïtat del Círculo Villanovés, sinó l'hereu d'un desconegut Centro Industrial. O intentar entendre el perquè una organització econòmica com el Fomento del Trabajo va convertir-se en associació cultural. També vam poder esmenar —en recerca compartida, casualment— la data de naixement del president Francesc Macià.

Sempre una cosa acaba portant l'altra. La recerca històrica és com un forat a la sorra prop de l'aigua. Al començament cal gratar feixugament la sorra endurida, però quan apareixen els primers vestigis d'aigua, aquesta ens ajuda a eixamplar el forat. I es aquí quan apareixen dades i notícies rellevants que permeten explicar més coses i obrir més interrogants.

En aquest trajecte he rebut molts reconeixements, i tot ajuda a fer camí. En els darrers temps he tingut l'oportunitat de prologar i presentar més llibres d'altri, que no pas publicar obra pròpia.

La dedicació familiar i professional, i algunes obligacions afegides, no deixaven gaire espai per a la recerca. Ha calgut molta disciplina i renúncies.

Aquest és, únicament, un final d'etapa, seguint el lema de “tancar etapa, obrir etapa”. Una cantarella que m'apassiona i que a la meva parella l'espanta.

A aquestes alçades crec que no hi ha pràcticament res que no m'interessi. M'agrada la història, la narrativa, la poesia, la ciència, la música, els esports, l'economia, la política, els viatges ... Crec que la vida és massa curta per a permetre'ns de ignorar res, per a prescindir de res. Tinc molt present la cita

de Menéndez Pelayo: “¡Qué pena morir, cuando me queda tanto por leer!”. Aquests darrers anys han estat una etapa preliminar de desacceleració. Hi ha ajudat força l’haver renunciat a publicar en paper i penjar els nous treballs a la meva web, on poder corregir, matisar i ampliar. Als insatisfets de sèrie, això ens facilita i alegra la vida. Perquè fer recerca no sempre és agraït. Manllevant les paraules de José Álvarez Junco:

Un historiador no pot seleccionar tota l’evidència documental que creu útil per a la seva investigació, senzillament perquè potser encara no ha estat descoberta, o potser no ho serà mai. L’historiador no és com el cuiner que va a la peixateria i selecciona les peces que necessita; sinó més aviat com el pescador que recull allò que li cau a la xarxa.

Sí, ser conscient d’aquest precepte i d’aquesta limitació neguiteja una mica. Com he avançat, ara em dedicaré a altres camps d’estudi que reclamen la meva atenció. Estic redactant un darrer treball personal, íntim, que publicaré a la web quan arribi el moment. Ara encara no toca.

Com deia Camus, la vida és la suma de totes les teves decisions. Jo ho veig com un tauler d’escacs, perquè no juguem sols. De vegades cal avançar amb parsimònia com el peó, o amb salts inquietos com el cavall, o amb monòtona uniformitat com la torre, o amb ganes de menjar-s’ho tot com la dama ... Depèn del context i de les circumstàncies de cada moment. Per això crec que mai hem de penedir-nos de res.

Deia Joan Fuster que “sempre és més divertit llegir que escriure”. Jo gairebé sempre m’he pres la lectura com una part més de l’escriptura. Certament, he estat un diletant, un aficionat, o com deia Josep Pla, un escriptor de diumenge a la tarda. Però m’he esforçat perquè m’ho passin per alt.

Com deia abans, la curiositat sempre t’interpel·la amb nous interrogants. Els continuaré acceptant, però seran d’una altra naturalesa.

Certament, l’edat limita –s’ha de ser molt neci per no acceptar-ho–, i a la velocitat del nostre món l’experiència resulta una andròmina prescindible. Cal estar atents a les propostes de la gent jove. Ells son el futur i una part

important del present, i llegeixen el món de manera diferent. L'experiència no va més enllà del record d'un espai-temps concret, impossible de reproduir. La humanitat acumula coneixements, però no gaires experiències; moltes aptituds, però no gaires actituds. Es parla de la saviesa que donen els anys, però, com deia el poeta Joan Margarit, el món és ple de vells estúpids.

I ara em tancaré a la meva closca. No us amoïneu en trucar, el timbre fa anys que no funciona.

He cregut –ara no tant– en l'energia de l'associacionisme, en la seva capacitat per a millorar la societat mitjançant la cultura i l'educació. He transitat sempre per la prima intersecció que comparteixen l'associacionisme i la misantropia. Sí, creieu-me, això és possible!.

M'agrada la solitud de la natura. Excuseu l'oxímoron. I en especial m'agrada la franja litoral que connecta mar i terra. Fa prop de tres-cents anys Linné m'hauria classificat com a *Homo litoralis*. El meu hàbitat és vora mar, a banda i banda de la línia costanera, fractal i infinita. Platges, cadolles, antines, cales, roquissars, sorrals, molls, madellers, codolars, penya-segats, maresmes ...; on caminar, observar, nedar, navegar o bussejar dins la mar salada. Sí, estic sucat de sorra i sal de baixamar.

En el moment d'escriure aquestes ratlles segueixo exercint la meva vida laboral. Tinc clar que quan entri a l'àrea d'aparcament, més d'hora que tard, el primer llibre que llegiré serà *Guerra i Pau* de Tolstoi. M'estalvio d'explicar-vos els motius.

Tinc ganes de passar pàgina. Em deixo per començar una nova etapa. Com va dir algú, assegura't sempre de que la teva passió no sigui una malaltia.

Albert Tubau

(Article publicat a alberttubau.cat el desembre de 2023)